

Jože Slak - Đoka: Kmetske slike

Otvoritev razstave v četrtek, 5. aprila ob 20. uri
KiBela / KIBLA Maribor

Kmetske slike niso slike, namenjene kmetom, temveč slike, nastale na kmetih, s kmečko pametjo in so nasprotje "urbanim" slikam, ki si jih prizadeva uveljaviti s tujim bliščem zaslepljena, v bistvu pa kmetska slovenska kulturna srenja. Odražajo pogled otroka na golega cesarja, z golimi dvorjani, ko so ravno oblekli svoja nova sublimna oblačila iz inozemstva.

V deželi, kjer so mnenja pomembnejša od dejstev in pravovernost važnejša od vernosti, je tudi umetnost postala prazna forma, namenjena le "zgodovinjenu" in "črpanju sredstev". Za ta namen mora biti skladna z ideologijo globalnega kapitalizma: žri, če ne, boš požrt, ne glede na sposobnost svoje prebave. Tako se utapljamo v verbalni driski površno razumljenih citatov in parol, ki je spremenila umetnost v politični govor in onemogoča pogled na resničnost, namesto da bi ga razjasnila. Nerazumljivost je postala celo nekakšno sublimno estetsko načelo.

Moje slike želijo prikazati cerebralne koprene, ki meglijo naš pogled, onemogočajo razumevanje in komunikacijo med različnostmi ter povzročajo disociacijo, razpad družbenega organizma. Postali smo družba slepih, kar je posledica popolnega nerazumevanja bistvene vloge kulture v življenju družbenega organizma. Kultura je koža, ki drži skupaj meso, kosti in drobovino družbe.

Jože Slak - Đoka

Teksti, ki obravnavajo slovensko slikarstvo zadnje četrtine 20. stoletja, Đoko navadno umeščajo med umetnike, ki so v osemdesetih prekinili s tradicijo visokega modernizma, zavrnili zahtevo po minimalizmu in intelektualiziranju ter sprejeli bolj narativen, eklektičen in živahen, pogosto baročen in "nečist" izraz. Z drugimi besedami – slikarstvo so popeljali v postmodernizem. Poigravanje s kanonom visokega modernizma in subvertiranje njegovih zapovedi je pogosto formalna rdeča nit Đokovih del. Kar ne preseneča – je otrok okolja in časa, v katerem je bilo slikarstvo razumljeno kot pomembno polje raziskovanja meja umetnosti in avtorskega izraza, hkrati pa tudi preizkušanja, kako daleč je pojem slikarstva moč raztegniti in obenem še vedno ostati slikar. Nezavezanost trendom ali ponavljanju nekdanjih uspešnih in inovativnih domislic ter vedno kritičen in nekoliko ironičen odnos do lastne avtorske pozicije in sveta umetnosti kot takega so prispevali k veliki razgibanosti Đokovega opusa, ki pa še vedno deluje kot enovita celota, znotraj katere ima vsako delo nezamenljiv avtorski pečat.

Đokove slike so včasih bližje kipu, ukleščenemu v dve dimenziji, kot klasični tabelni sliki; so perforirane lesene table, prekrte s kovinsko bleščečimi, skoraj žuželkastimi barvami; format bežno spomni na standardni, pravzaprav standardizirani, pravokotni nosilec, ki se je začel razkrajati, razpadati skladno z zakoni entropije, ki vladajo vesolju. V drugih inkarnacijah zavzamejo povsem organske oblike – zdijo se kot razgrnjene kože živali, kot znak ostankov, na katerih je človek zgradil svoje civilizacije. Toda kljub vtisu preminulosti, morda celo prav zaradi njega, učinkujejo s svojo nelagodno prisotnostjo. Kot demon, razpet v zraku, zrejo nazaj v gledalca, so mrtve, a hkrati dajejo vtis nedvoumne grožnje. Zlasti dela na lesu, morda bolj lesena dela, zaznamuje skoraj totemska prvobitnost. So odmev nečesa starodavnega, predcivilizacijskega – vsem skupnega, a z begom iz narave v betonsko civilizacijo pozabljenega.

Materialni vtis del na tkanini predstavlja nasproten pol lesenim – slike so izrazito zračne, efemerne, nosilec je skoraj odsoten, barva pa zaživi povsem svoje življenje. Dematerializacija nosilca – najbolj izrazita pri delih, ki so *hommage* vzhodnoazijski kaligrafski tradiciji in njen prevod v nov, kaligrafiji pravzaprav izrazito tuj, medij – sega od navidezno lebdečih podob na prosojnih tkaninah do popolne

ukinitve nosilca pri pomenljivo naslovljenem delu *Grenka svoboda* – akrilna barva se povsem emancipira in postane sama svoj nosilec. Delo je, kot nekakšen citat, pribito na steno, na njej razpeto kot trofeja – osvobojena tradicionalnega nosilca, a pritrjena na novega.

Barva na slikah, utemeljenih na kaligrafskih skicah, je razpršena v kapljice in madeže različnih velikosti in gostot razporeditve, odvisnih od hitrosti poteze kaligrafskega čopiča. Pride do vtisa emulzije, barve, ki se je formirala v kapljice zaradi površinske napetosti. Ta element je prisoten tudi na nekaterih Đokovih tabelnih slikah, ki napetosti ne gradijo toliko na pervertiranju standardnega pravokotnega nosilca, temveč na dialektiki med realizmom in abstraktno kopreno, ki ustavlja pogled na površini, za katero se razpira pejzaž. Čez realistični motiv se širi in razpreda organska povrhnjica abstraktnih barvnih form, ki včasih delujejo kot odmev slikarjeve geste, včasih pa kot znanilci razkroja prostora. Forme so izvedene reliefno in z odsevnimi barvami, kar da delu izrazito taktilno kvaliteto, hkrati pa ga odpre vplivom svetlobe, ki, v odvisnosti od zornega kota, ustvarja neskončno število verzij iste slike.

Razstava *Kmetske slike* predstavlja Đokovo produkcijo zadnjih nekaj let, več del je že bilo razstavljenih na različnih lokacijah, nekaj pa jih bo v okviru te razstave na ogled prvič. Pri slednjih gre predvsem za tabelne slike, ki imajo korenine v zadnji obravnavani skupini – med deli, ki gradijo na napetosti med organskimi abstraktnimi formami in realističnim motivom v ozadju. Novejše slike kažejo na razkrajanje realističnega motiva, ki se v končni konsekvenci preobrazi v ozadje za ples utripajočih organskih form, včasih sploščenih, drugič izrazito reliefno obravnavanih, vedno pa v izziv gledalcu in gledanju.

Žiga Dobnikar

Jože Slak - Đoka se je rodil leta 1951 v Jablanu na Dolenjskem, osnovno šolo je obiskoval v Kopru, nato je hodil na Srednjo kemijsko šolo v Ljubljani, se vpisal na Fakulteto za kemijo, a se razočaran nad znanostjo kmalu izpisal in leta 1971 odšel na Akademijo za likovno umetnost, kjer je leta 1975 diplomiral pri Gabrijelu Stupici. Leta 1980 je odšel v ZDA, kjer je delal kot mizar, se kmalu vrnil v Slovenijo in v letih 1985–87 v Kjotu obiskoval podiplomski študij zahodnega slikarstva. Bivanje na Japonskem je bila ena temeljnih formativnih izkušenj, ki je zaznamovala tako njegovo delo kot tudi življenje samo. Po vrnitvi v Slovenijo je sprva deloval v Ljubljani, kjer je dolgo skušal dobiti atelje, živel v bolj ali manj slikovitih podrtijah, dobil atelje, ga izgubil in se vrnil na Dolenjsko – v vasico Jordankal nasproti, zanj humorno pomenljivemu, Globodolu – Gorenjemu, Srednjemu in Dolenjemu. Za sabo ima številne razstave v tujih in domačih galerijah; nekakšna kulminacija – vsaj z ozirom na pri nas uveljavljeno institucionalno hierarhijo – je bila velika retrospektivna razstava v Moderni galeriji leta 1993. Za svoje delo prejel več nagrad, nazadnje nagrado Prešernovega sklada leta 2007 za razstavo *Slike za slepe* v Mali galeriji.

Vljudno vabljeni! Vstopnine ni.

Razstava bo na ogled do 7. maja 2012.

5. april – 7. maj 2012

KiBela / KIBLA Maribor

KiBela, prostor za umetnost, je odprta vsak delovnik in ob sobotah od 9. do 22. ure, v nedeljo zaprto.

Podpora: Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo, Mestna občina Maribor, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo v okviru OP IPA SI-HR 2007–2013, Urad za mladino in EU agencije (EACEA, Program Kultura, Leonardo da Vinci, Mladi v akciji, Bruselj).